

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ प्रथमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

इद्यज्ञं प्र सुंव नारिरानुद्भवेन त्वा छन्दसा त्रीणि च॥1॥

युञ्जानः प्रथमम्मनस्तत्वाय सविता धियः। अग्निं
ज्योतिर्निचाय्य पृथिव्या अध्याभरत्। युक्ताय मनसा
देवान्त्सुर्वर्यतो धिया दिवम्। बृहज्ज्योतिः करिष्यतः सविता
प्र सुंवति तान्। युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सुवे।
सुवर्गेयाय शक्त्यै। युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य
बृहतो विपश्चितः। वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इत् [1]

मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः। युजे वाम्ब्रह्म पूर्वं
नमोभिर्वि श्लोका यन्ति पथ्येव सूरः। शृण्वन्ति विश्वे
अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः। यस्य
प्रयाणमन्वन्य इद्ययुर्देवा देवस्य महिमानमर्चतः। यः
पार्थिवानि विममे स एतंशो रजांसि देवः सविता
महित्वना। देव सवितुः प्र सुंव यज्ञम्प्र सुंव [2]

यज्ञपतिम्भगाय दिव्यो गन्धर्वः। केतपूः केतं नः पुनातु
वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदाति नः। इमं नो देव सवितर्यज्ञं प्र
सुव देवायुवः सखिविदः सत्राजितं धनजितः सुवर्जितम्।
ऋचा स्तोमः समर्धय गायत्रेण रथंतरम्। बृहद्गायत्रवर्तनि।
देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यामपूष्णो
हस्ताभ्याम्गायत्रेण छन्दसाऽऽदेदे ऽङ्गिरस्वदभिरसि
नारिः [3]

असि पृथिव्याः सधस्थादग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वदा भर
त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसाऽऽदेदेऽङ्गिरस्वद्वभिरसि नारिरसि त्वया
वयः सधस्थ आग्निः शकेम खनितुम्पुरीष्यं जागतेन त्वा
छन्दसाऽऽदेदेऽङ्गिरस्वद्वस्त आधाय सविता बिभ्रदभिरः
हिरण्ययीम्। तया ज्योतिरजस्रमिदग्निं खात्वी न आ
भरानुष्टुभेन त्वा छन्दसाऽऽदेदेऽङ्गिरस्वत्॥

प्रतूर्वन्धसूर्यस्य तिष्ठ जिघर्मि भेतारं वि०शुतिश्च॥2॥

इमामगृभ्णन्नशनामृतस्य पूर्वं आयुषि विदथेषु कव्या।
तया देवाः सुतमा बभूवुर्ऋतस्य सामन्त्सरमारपन्ती।
प्रतूर्तं वाजिन्ना द्रव वरिष्ठामनु संवतम्। दिवि ते जन्म

परममन्तरिक्षे नाभिः पृथिव्यामधि योनिः। युञ्जाथा५ रासंभं
 युवमस्मिन् यामे वृषण्वसू। अग्निम्भरन्तमस्मयुम्। योगेयोगे
 तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे। सखाय इन्द्रमृतये। प्रतूर्वन्
 [5]

एह्यवक्रामन्नशस्ती रुद्रस्य गाणपत्यान्मयोभूरेहि।
 उर्वन्तरिक्षमन्विहि स्वस्तिगव्यूतिरभयानि कृण्वन्। पूष्णा
 सयुजा सह। पृथिव्याः सधस्थादग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेह्यग्निम्
 स्वद्वरिष्यामोऽग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वद्वरामः। अन्वग्निरुषसामग्रम
 प्रथमो जातवेदाः। अनु सूर्यस्य [6]

पुरुत्रा च रश्मीननु द्यावापृथिवी आ ततान। आगत्य
 वाज्यध्वनः सर्वा मृधो वि धूनुते। अग्निः सधस्थे महति
 चक्षुषा नि चिकीषते। आक्रम्य वाजिन्यपृथिवीमग्निमिच्छ रुचा
 त्वम्। भूम्या वृत्वाय नो ब्रूहि यतः खनाम् तं वयम्।
 द्यौस्ते पृष्ठम्पृथिवी सधस्थमात्मान्तरिक्षः समुद्रस्ते योनिः।
 विख्याय चक्षुषा त्वमभि तिष्ठ [7]

पृतन्यतः। उत्क्राम महते सौभगायास्मादास्थानाद्विणोदा
 वाजिन्। वयः स्याम सुमतौ पृथिव्या अग्निं खनिष्यन्त

उपस्थे अस्याः। उदक्रमीद्विणोदा वाज्यर्वाकः स लोकः
 सुकृतम्पृथिव्याः। ततः खनेम सुप्रतीकमग्निः सुवो रुहाणा
 अधि नाकं उत्तमे। अपो देवीरुपं सृज मधुमतीरयक्ष्माय
 प्रजाभ्यः। तासां स्थानादुज्जिहतामोषधयः सुपिप्पलाः।
 जिघर्मि [8]

अग्निम्मनसा घृतेन प्रतिक्ष्यन्तम्भुवनानि विश्वा।
 पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्तं व्यचिष्ठमन्नं रभसं
 विदानम्। आ त्वा जिघर्मि वचसा घृतेनारक्षसा
 मनसा तज्जुषस्व। मर्यश्रीः स्पृहयद्वर्णो अग्निर्नाभिमृशे
 तनुवा जर्हृषाणः। परि वाजपतिः कविरग्निर्हव्या
 न्यक्रमीत्। दधद्रत्नानि दाशुषे। परि त्वाग्ने पुरं वयं विप्रः
 सहस्य धीमहि। धृषद्वर्णं दिवेदिवे भेत्तारम्भङ्गुरावतः।
 त्वमग्ने द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि। त्वं
 वनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः॥ [9]

स्थ ईधे शोचंस्व सुसविःशक्तिश्च॥3॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णो
 हस्ताभ्याम्पृथिव्याः सधस्थेऽग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्व- त्वं नामि।

ज्योतिष्मन्तं त्वाग्ने सुप्रतीकमजस्रेण भानुना दीद्यानम्।
 शिवम्प्रजाभ्योऽहिंसन्त- मृथिव्याः सधस्थेऽग्निं
 पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खनामि। अपाम्पृष्ठमसि सप्रथा
 उर्वग्निम्भरिष्यदपरावपिष्ठम्। वर्धमानम्मह आ च पुष्करं
 दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व। शर्म च स्थः [10]

वर्म च स्थो अच्छिद्रे बहुले उभे। व्यचस्वती सं
 वसाथाम्भर्तमग्निम्पुरीष्यम्। सं वसाथा सुवर्विदा समीची
 उरसा त्मना। अग्निमन्तर्भरिष्यन्ती ज्योतिष्मन्तमजस्रमिति।
 पुरीष्योऽसि विश्वभराः। अथर्वा त्वा प्रथमो निरमन्थदग्ने।
 त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत। मूर्ध्नो विश्वस्य वाघतः।
 तमु त्वा दध्यङ्घ्रिषिः पुत्र ईधे [11]

अथर्वणः। वृत्रहणम्पुरन्दरम्। तमु त्वा पाथ्यो वृषा
 समीधे दस्युहन्तमम्। धनंजय रणेरणे। सीद होतः
 स्व उ लोके चिकित्वान्त्सादया यज्ञ सुकृतस्य योनौ।
 देवावीर्देवान् हविषा यजास्यग्ने बृहद्यजमाने वयो धाः। नि
 होता होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवा असदत्सुदक्षः।
 अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रम्भरः शुचिजिह्वो अग्निः। स

सीदस्व म॒हा॑ अ॒सि॒ शोच॑स्व [12]

दे॒व॒वी॒त॒मः॑ । वि धू॒म॒म॒ग्रे अरु॑ष॒मि॒ये॒ध्य सृ॒ज प्र॑शस्त
द॒र्श॒त॒म् । ज॒नि॒ष्वा हि जे॒न्यो अ॒ग्रे अ॒ह्ना॑ ह॒तो ह॒तेष्व॑रु॒षो
व॒ने॒षु । द॒मे॒द॒मे स॒प्त र॒त्ना द॒धानो॑ऽग्निर॒होता॒ नि ष॑सादा
य॒जी॒यान्॥ [13]

सुश॒स्तिभि॑श्चो भ॒व या॒हि ष॒द्वि॒शच्च॥४॥

सं ते वा॒यु॒र्मा॒तरि॑श्वा द॒धातू॑त्ता॒नायै हृद॑यं यद्वि॒लि॒ष्टम् ।
दे॒वानां॑ यश्च॒रति॑ प्रा॒णथे॑न॒ तस्मै॑ च दे॒वि व॑ष॒डस्तु॑ तु॒भ्यम् ।
सुजा॑तो॒ ज्योति॑षा स॒ह श॒र्म वरू॑थ॒मास॑दः सु॒वः । वा॒सो अ॒ग्रे
वि॒श्वरू॑प॒ः सं व्य॑यस्व वि॒भाव॑सो । उ॒दु तिष्ठ॑ स्व॒ध्वरा॑वा
नो दे॒व्या कृ॑पा । दृ॒शे च॑ भा॒सा बृ॒हता॑ सु॒शुक्र॑नि॒राग्रे॑ या॒हि
सुश॒स्तिभिः॑ । [14]

ऊ॒र्ध्व ऊ॒ षु णं ऊ॒तये॑ तिष्ठा दे॒वो न॑ सं॒वि॒ता । ऊ॒र्ध्वो
वाज॑स्य॒ सनि॑ता॒ यद॒ञ्जिभि॑र्वा॒घद्वि॑र्वि॒ह्वया॑महे । स जा॒तो
ग॒र्भो अ॒सि रोद॑स्यो॒रग्रे॑ चा॒रुर्वि॑भृ॒त ओष॑धीषु । चि॒त्रः शि॒शुः
परि॒ तमा॑स्य॒क्तः प्र मा॒तृभ्यो॑ अधि॒ कनि॑क्रदद्वाः । स्थि॒रो
भ॒व वी॒ड्वङ्ग॑ आ॒शुर्भ॑व वा॒ज्य॑र्वन् । पृ॒थुर्भ॑व सु॒षद॑स्त्व॒मग्रे॑

पु॒रीष॒वाहनः॑। शि॒वो भ॑व [15]

प्र॒जाभ्यो॑ मा॒नुषी॑भ्य॒स्त्वमङ्गि॑रः। मा द्यावा॑पृथि॒वी
अ॒भि शू॑शुचो॒ मान्तरि॑क्ष॒म्मा वन॑स्पतीन्। प्रैतु॑ वा॒जी
कनि॑क्रद॒न्नान॑द॒द्रास॑भः प॒त्वा। भर॑न्न॒ग्निम्पु॑री॒ष्य॒म्मा पा॑द्यायुषः
पु॒रा। रास॑भो वां कनि॑क्रद॒त्सुयु॑क्तो वृष॒णा रथे॑। स
वा॑म॒ग्निम्पु॑री॒ष्य॒माशु॑र्दूतो व॒हादि॑तः। वृषा॒ग्निं वृष॑ण॒म्भर॑न्ना॒पां
गर्भ॑ꣳ स॒मुद्रि॑यम्। अ॒ग्र आ या॑हि [16]

वी॒तय॑ ऋ॒तꣳ स॒त्यम्। ओष॑धयः प्र॒ति गृ॑हीता॒ग्निमे॑तꣳ
शि॒वमा॑यन्त॑म॒भ्यत्र॑ युष्मान्। व्यस्य॑न्वि॒श्वा अ॑म॒तीर॑रा॒तीर्नि॑षीद॑न्नो
अप॑ दु॒र्मति॑ꣳ ह॑नत्। ओष॑धयः प्र॒ति मो॑दध्वमे॒नम्पु॑ष्पाव॒तीः
सु॒पिप्प॒लाः। अ॒यं वो॒ गर्भ॑ ऋ॒त्वियः॑ प्र॒त्नꣳ स॒धस्थ॑मास॑दत्॥
[17]

मित्रः करोत्वन्तरिक्षमसि प्र चत्वारि च॥5॥

वि पाज॑सा पृ॒थुना॒ शोशु॑चानो॒ बाध॑स्व द्विषो र॒क्षसो॒
अ॒मीवाः॑। सु॒शर्म॑णो बृ॒हतः॑ शर्म॑णि स्याम॒ग्नेर॒हꣳ सु॒हव॑स्य
प्रणी॑तौ। आपो॒ हि ष्ठा म॑यो॒भुव॑स्ता न ऊ॒र्जे द॑धातन। म॒हे
रणा॑य चक्ष॑से। यो वः शि॒वत॑मो रस॒स्तस्य॑ भाजयते॒ह नः॑।

उ॒श॒ती॒रि॒व मा॒तरः॑। तस्मा॒ अरं॑ ग॒माम वो॒ यस्य॒ क्षया॑य॒
जिन्व॑थ। आपो॑ ज॒नय॑था च नः। मि॒त्रः [18]

स॒ꣳसृ॒ज्यं पृ॒थि॒वीम्भूमिं॑ च॒ ज्योति॑षा स॒ह। सु॒जा॑तं
जा॒तवे॑दसम॒ग्निं वै॑श्वान॒रं वि॒भुम्। अ॒य॒क्ष्माय॑ त्वा स॒ꣳ सृ॑जामि
प्र॒जाभ्यः॑। वि॒श्वे॑ त्वा दे॒वा वै॑श्वान॒राः स॒ꣳ सृ॑ज॒न्त्वानु॑ष्टु॒भेन॒
छन्द॑साङ्गि॒रस्वत्। रु॒द्राः स॒म्भृत्य॑ पृ॒थि॒वीम्बृ॒हज्योतिः॑
समी॑धिरे। तेषाम्भा॒नुरज॑स्र इच्छु॒क्रो दे॒वेषु॑ रोचते। स॒ꣳसृ॑ष्टां
वसु॑भी रु॒द्रैर्धी॑रैः कर्म॑ण्याम॒मृद॑म्। हस्ता॑भ्याम्मृ॒द्वीं कृ॒त्वा
सि॒नीवा॒ली क॑रोतु [19]

ताम्। सि॒नीवा॒ली सु॑कप॒र्दा सु॑कुरी॒रा स्वौप॑शा। सा
तुभ्य॑मदिते मह॒ ओखां॑ द॒धातु॑ हस्त॑योः। उ॒खां क॑रोतु शक्त्या॑
बा॒हुभ्या॑मदिति॒र्धिया॑। मा॒ता पु॒त्रं यथो॑पस्थे सा॒ग्निम्बि॑भर्तु
गर्भ॑ आ। म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि य॒ज्ञस्य॑ प॒दे स्थः॑। वस॑वस्त्वा
कृ॒ण्वन्तु गाय॑त्रेण॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वत्पृ॒थिव्य॑सि रु॒द्रास्त्वा
कृ॒ण्वन्तु त्रै॑ष्टु॒भेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वद॑न्तरि॒क्षम॑सि [20]

आ॒दि॒त्यास्त्वा॑ कृ॒ण्वन्तु जा॑ग॒तेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वद्वौ॑र॒सि
वि॒श्वे॑ त्वा दे॒वा वै॑श्वान॒राः कृ॒ण्वन्त्वानु॑ष्टु॒भेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वदि॑शोऽ

ध्रुवासिं धारया मयि प्रजा५ रायस्पोषं गौपत्य५ सुवीर्यं५
 सजातान् यजमानायादित्यै रास्त्रास्यदितिस्ते बिलं गृह्णातु
 पाङ्केन छन्दसाङ्गिरस्वत्। कृत्वाय सा महीमुखाम्मृन्मयीं
 योनिमृग्यै। ताम्पुत्रेभ्यः सम्प्रायच्छुददितिः श्रपयानिति॥

[21]

पर्वीरिमा५ रुद्रास्त्वाच्छन्दन्वेकाग्रवि५श्रुतिश्रं॥6॥

वसंवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वा
 धूपयन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वदादित्यास्त्वा धूपयन्तु
 जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा
 धूपयन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वदिन्द्रस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वद्विष्णु
 धूपयत्वङ्गिरस्वद्वरुणस्त्वा धूपयत्वङ्गिरस्वददितिस्त्वा देवी
 विश्वदैव्यावती पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वत्खनत्ववट देवानां
 त्वा पत्नीः [22]

देवीर्विश्वदैव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वदधतूखे
 धिषणास्त्वा देवीर्विश्वदैव्यावतीः पृथिव्याः सधस्थे
 ऽङ्गिरस्वदभीन्धतामुखे ग्रास्त्वा देवीर्विश्वदैव्यावतीः
 पृथिव्याः सधस्थेऽङ्गिरस्वच्छपयन्तूखे वरूत्रयो जनयस्त्वा

दे॒वीर्वि॒श्वदे॑व्यावतीः पृथि॒व्याः स॒धस्थे॑ऽङ्गि॒रस्व॑त्पंचन्तू॒खे।
मित्रे॑तामु॒खाम्पंचै॑षा मा भेदि। एतां ते परि॑ ददा॒म्यभि॑त्त्ये।
अ॒भीमाम् [23]

म॒हिना दि॒वम्मि॒त्रो ब॑भूव स॒प्रथाः॑। उ॒त श्रव॑सा
पृथि॒वीम्। मि॒त्रस्य॑ च॒र्षणी॑धृतः श्रवो॑ दे॒वस्य॑ सान॒सिम्।
द्यु॒म्नं चि॒त्रश्र॑वस्तमम्। दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोद्व॑पतु सुपा॒णिः
स्व॑ङ्गुरिः। सु॒बा॒हुरु॒त श॑क्त्या॑। अप॑द्यमाना पृथि॒व्याशा॒
दिश॑ आ पृ॒ण। उत्ति॑ष्ठ बृ॒हती॑ भवो॒र्ध्वा ति॑ष्ठ ध्रु॒वा त्वम्।
वस॑व॒स्त्वाच्छृ॑न्दन्तु गाय॒त्रेण॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्व॑द्बु॒द्रास्त्वा
च्छृ॑न्दन्तु त्रैष्टु॒भेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वदा॑दित्यास्त्वाच्छृ॑न्दन्तु
जाग॑तेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वद्वि॑श्वे॒ त्वा दे॒वा वै॑श्वान॒रा
आच्छृ॑न्दन्त्वानु॑ष्टु॒भेन॒ छन्द॑साङ्गि॒रस्वत्॥ [24]

द्वमे शिवो अग्नेऽति सोमगाय चतुस्त्रिंशच्च॥ 7॥

समा॑स्त्वाग्न ऋ॒तवो॑ वर्धयन्तु संवत्स॒रा ऋष॑यो॒ यानि॑
स॒त्या। सं दि॒व्येन॑ दीदिहि रोच॒नेन॒ विश्वा॒ आ भा॑हि प्र॒दिशः॑
पृथि॒व्याः। सं चे॒ध्यस्वा॑ग्ने प्र च॑ बोधयैन॒मुच्च॑ तिष्ठ मह॒ते
सौभ॑गाय। मा च॑ रिषदुप॒सत्ता ते॑ अग्ने ब्र॒ह्माण॑स्ते य॒शसः॑

सन्तु मान्ये। त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने [25]

सुव॑रणे भवा नः। सु॒प॒त्न॒हा नो॑ अ॒भिमा॑ति॒जिच्च॒ स्वे ग॒ये
जागृ॑ह्यप्रयुच्छन्। इ॒हैवाग्ने॒ अधि॑ धारया र॒यिम्मा॑ त्वा नि
क्र॑न्पूर्व॒चितो॑ नि॒कारि॑णः। क्ष॒त्रम॑ग्ने सु॒यम॑मस्तु तुभ्य॑मुप॒स॒त्ता
व॑र्धतां ते अ॒निष्ट॑तः। क्ष॒त्रेणा॑ग्ने स्वायुः स॑ र॒भस्व॑ मि॒त्रेणा॑ग्ने
मि॒त्रधे॑ये यतस्व। सु॒जा॒ताना॑म॒मध्य॑म॒स्था ए॒धि रा॒ज्ञा॑मग्ने
वि॒ह॒व्यो दी॑दिहीह। अ॒ति [26]

नि॒हो अ॒ति स्नि॒धोऽत्य॑चि॒त्तिम॑त्यरा॒तिम॑ग्ने। वि॒श्वा ह्य॑ग्ने
दु॒रि॒ता स॒ह॒स्वा॒था॒स्मभ्य॑ र॒स॒ह॒वी॒रा र॒यिं दाः॑। अ॒ना॒धृ॒ष्यो
जा॒तवे॑दा अ॒निष्ट॑तो वि॒राड॑ग्ने क्ष॒त्रभृ॑दी॒दिही॑ह। वि॒श्वा आ॑शाः
प्र॒मु॒ञ्चन्मा॑नु॒षीभि॑यः शि॒वाभि॑र॒द्य परि॑ पाहि नो वृ॒धे। बृ॒ह॒स्प॒ते
स॒वि॒त॒र्बो॒ध॒यै॒न र॒स॑ शि॒तं चि॒त्सं॑त॒रा र॒स॑ शि॒शा॒धि।
व॒र्ध॒यै॒न॒म॒म॒ह॒ते सौ॒भ॒गा॒य [27]

वि॒श्व ए॒न॒मनु॑ मदन्तु दे॒वाः। अ॒मु॒त्र॒भू॒या॒दध॒ यद्य॑मस्य
बृ॒ह॒स्प॒ते अ॒भि॒श॑स्ते॒रमु॑ञ्चः। प्र॒त्यौ॒ह॒ताम॑श्विना मृ॒त्युम॑स्माद्दे॒वाना॑म
भि॒ष॒जा श॒ची॑भिः। उ॒द्व॒यं तम॑स॒स्परि॑ पश्य॑न्तो ज्योति॒रुत्त॑रम्।
दे॒वं दे॒व॒त्रा सूर्य॑म॒गन्म॒ ज्योति॑रुत्त॒मम्॥ [28]

अग्नेः स सरस्वती द्या९ सह विश्वश्रुति॥H९शश्व॥8॥

ऊ॒र्ध्वा अ॑स्य स॒मिधो॑ भवन्त्यूर्ध्वा शु॒क्रा शो॒ची९ष्य॒ग्नेः।
द्यु॒मत्त॑मा सु॒प्रती॑कस्य सू॒नोः। तनून॑पादसुरो वि॒श्ववे॑दा दे॒वो
दे॒वेषु॑ दे॒वः। प॒थ आन॑क्ति म॒ध्वा घृ॑तेन। म॒ध्वा य॒ज्ञं न॑क्षसे
प्री॒णानो॑ नरा॒श९सो॑ अ॒ग्ने। सु॒कृद्दे॒वः संवि॒ता वि॒श्ववा॑रः।
अच्छा॒यमे॑ति॒ शव॑सा घृ॒तेने॑डानो वह्नि॒र्मम॑सा। अ॒ग्निः३ सु॒चो
अध्व॑रेषु प्र॒यत्सु॑। स य॑क्षदस्य महि॒मान॑म॒ग्नेः सः [29]

ई॒ म॒न्द्रासु॑ प्र॒यसः॑। वसु॒श्चेति॑ष्ठो वसु॒धात॑मश्च। द्वा॒रो
दे॒वीर॑न्व॒स्य वि॒श्वे॑ व्र॒ता द॑दन्ते अ॒ग्नेः। उ॒रुव्य॑च॒सो धाम्ना॑
पत्य॑मानाः। ते अ॑स्य योष॑णे दि॒व्ये न योना॑वुषासा॒नक्ता॑।
इ॒मं य॒ज्ञम॑वतामध्व॒रं नः॑। दै॒व्या होता॑रावूर्ध्वम॒ध्वरं
नोऽग्ने॑र्जि॒ह्वाभि॑ गृणीतम्। कृ॒णुतं नः॑ स्वि॑ष्टिम्। ति॒स्रो
दे॒वीर्ब॒र्हिरे॑द९ स॑द॒न्त्विडा॑ सर॑स्वती [30]

भा॒र॑ती। म॒ही गृ॑णा॒ना। तन्न॑स्तु॒रीप॑मद्भुतम्पु॒रुक्षु॑ त्वष्टा
सु॒वीर॑म्। रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतु॑ नाभि॑म॒स्मे। वन॑स्प॒तेऽवं सृ॒जा
र॑रा॒णस्त्मना॑ दे॒वेषु॑। अ॒ग्निर्ह॒व्य९ श॑मि॒ता सू॑दयाति। अ॒ग्ने
स्वाहा॑ कृ॒णुहि॑ जा॒तवे॑द् इन्द्रा॒य ह॒व्यम्। वि॒श्वे दे॒वा ह॒विरि॑दं
जु॑षन्ताम्। हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भः स॑म॒वर्त॑ता॒ग्रे भू॑तस्य जा॒तः प॒तिरे॑कं

आसीत्। स दाधार पृथिवीं द्याम् [31]

उ॒तेमां॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम। यः प्रा॑ण॒तो नि॑मिष॒तो
म॑हि॒त्वैक॒ इ॒द्राजा॒ जग॑तो ब॒भूव॑। य ई॒शे अ॒स्य द्वि॒पद॑श्चतु॒ष्पदः॑
क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम। य आ॑त्म॒दा ब॑ल॒दा यस्य॑ वि॒श्व
उ॒पास॑ते प्र॒शिषं॑ यस्य॑ दे॒वाः। यस्य॑ छा॒यामृ॑तं॒ यस्य॑ मृ॒त्युः
क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम। यस्ये॒मे हि॒मव॑न्तो म॒हित्वा॑ यस्य॑
समु॒द्रं र॒सया॑ स॒ह [32]

आ॒हुः। यस्ये॒माः प्र॒दिशो॑ यस्य॑ बा॒हू क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑
वि॒धेम। यं क्र॑न्द॒सी अ॒वसा॑ तस्त॒भाने॑ अ॒भ्यैक्षे॑ता॒म्मन॑सा
रेज॑माने। यत्राधि॒ सूर॑ उ॒दितो॑ व्येति॒ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑
वि॒धेम। येन॑ द्यौरु॒ग्रा पृ॑थि॒वी च॑ दृ॒ढे येन॑ सु॒वः स्त॒भितं॑ येन॑
नाकः॑। यो अ॒न्तरि॑क्षे॒ रज॑सो वि॒मानः॑ क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑
वि॒धेम। आपो॑ ह॒ यन्म॑ह॒तीर्वि॑श्वम् [33]

आ॒य॒न्दक्षं॑ दधा॒ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निम्। ततो॑ दे॒वानां॑
नि॒रव॑र्त॒तासुरे॑कः क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम। यश्चि॒दापो॑
महि॒ना प॒र्यप॑श्य॒द्वक्षं॑ दधा॒ना ज॒नय॑न्तीर॒ग्निम्। यो दे॒वेष्वधि॑
दे॒व एक॑ आसी॒त्क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ वि॒धेम॥ [34]

वीरयुस्वा तपन्वि० श्रुतिश्च॥१॥

आकू॒तिम॒ग्निम॒प्रयुज॑ ३ स्वाहा॒ मनो॑ मे॒धाम॒ग्निम॒प्रयुज॑ ३
स्वाहा॑ चि॒त्तं वि॒ज्ञा॒तम॒ग्निम॒प्रयुज॑ ३ स्वाहा॑ वा॒चो
वि॒धृ॒तिम॒ग्निम॒प्रयुज॑ ३ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ मन॑वे स्वाहा॒ग्नये॑
वै॒श्वान॒राय॑ स्वाहा॒ विश्वे॑ दे॒वस्य॑ ने॒तुर्म॑र्तो वृणीत सु॒ख्यं विश्वे॑
रा॒य इ॒षुष्य॑सि द्यु॒म्रं वृ॑णीत पु॒ष्यसे॑ स्वाहा॒ मा सु॑ भि॒त्था॒ मा
सु रि॑षो दृ॒ह॑स्व वी॒डय॑स्व सु। अ॒म्बं धृ॑ष्णु वी॒रय॑स्व [35]

अ॒ग्निश्चे॒दं क॑रिष्यथः। दृ॒ह॑स्व दे॒वि पृ॑थि॒वि स्व॒स्तय॑
आ॒सुरी॑ मा॒या स्व॒धया॑ कृ॒तासि॑। जुष्टं॑ दे॒वाना॑मि॒दम॑स्तु
ह॒व्यम॑रि॒ष्टा त्वमु॑दि॒हि य॒ज्ञे अ॒स्मिन्। मि॒त्रे॒तामु॒खां त॑पै॒षा
मा भे॑दि। ए॒तान्ते॒ परि॑ ददा॒म्यभि॑त्यै। द्व॒न्नः सर्पि॑रा॒सुतिः
प्र॒बो होता॑ वरे॒ण्यः। सह॑स॒स्पुत्रो॑ अ॒द्भुतः॑। पर॑स्या॒ अधि॑
सं॒वतो॑ऽव॒रा० अ॒भ्या [36]

त॒रा यत्रा॑हमस्मि॒ ता० अ॒वा पर॑मस्याः॑ परा॒वतो॑
रो॒हिद॑श्च इ॒हा ग॑हि। पु॒रीष्यः॑ पु॒रुप्रि॑योऽग्ने॒ त्वं त॑रा
मृ॒धः। सी॒द त्वम्मा॑तुर॒स्या उ॒पस्थे॑ वि॒श्वान्य॑ग्ने व॒युना॑नि
वि॒द्वान्। मैना॑म॒र्चिषा॑ मा तप॑सा॒भि शू॑शुचोऽन्तर॑स्या०
शु॒क्रज्यो॑तिर्वि॒ भा॑हि। अ॒न्तर॑ग्ने रु॒चा त्वमु॒खायै॑ स॒दने॑ स्वे।

तस्यास्त्व९ हरंसा तपञ्जातवेदः शिवो भव। शिवो भूत्वा
मह्यमग्नेऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः
स्वां योनिमिहासदः॥ [37]

नाभा वने येन यामि ख्यामा रुक्मोऽष्टात्रिंशच्च॥10॥

यदग्ने यानि कानि चा ते दारूणि दध्मसि। तदस्तु
तुभ्यमिद्धृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य। यदत्युपजिह्विका यद्वम्रो
अतिसर्पति। सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य।
रात्रि९रात्रिमप्रयावम्भरन्तोऽश्वायेव तिष्ठते घासमस्मै।
रायस्पोषेण समिषा मदन्तोऽग्ने मा ते प्रतिवेशा रिषाम।
नाभा [38]

पृथिव्याः समिधानमग्नि९ रायस्पोषाय बृहते
हवामहे। इरम्मदम्बृहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निम्पृतनासु
सासहिम्। याः सेना अभीत्वरीराव्याधिनीरुगणा
उता। ये स्तेना ये च तस्कंरास्ता९स्ते अग्नेऽपि
दधाम्यास्ये। द३ष्ट्राभ्याम्मलिमूञ्जम्यैस्तस्कंरा९ उता।
हनूभ्या९स्तेनान्भगवस्ता९स्त्वं खाद सुखादितान्। ये जनैषु
मलिम्लवः स्तेनासस्तस्कंरा वने। ये [39]

कक्षे॑ष्वघा॒यव॒स्ता॑स्ते॒ दधामि॑ जम्भ॑योः। यो
 अ॒स्मभ्य॑मरातीयाद्यश्च॒ नो॒ द्वेष॑ते॒ जनः॑। निन्दा॒द्यो अ॒स्मान्
 दिप्सा॑च्च॒ सर्वं॑ तम्म॑स्म॒सा कुरु॑। स॒शितं॑ मे॒ ब्रह्म॑
 स॒शितं॑ वीर्यं॑ बलम्। स॒शितं॑ क्षत्रं॒ जिष्णु॑ यस्या॒हमस्मि॑
 पुरो॑हितः। उदै॑षाम्बा॒हू अ॑तिर॒मुद्वर्च॑ उदू॒ बलम्॑। क्षि॒णोमि॑
 ब्रह्म॑णामित्रानु॒न्नयामि॑ [40]

स्वा॑ अ॒हम्। दृ॒शा॒नो रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौ॒र्दुर्म॑रुष॒मायुः॑ श्रिये
 रु॒चानः॑। अ॒ग्नि॒र॒मृतो॑ अ॒भव॒द्वयो॑भिर्यदे॒नं द्यौर॑ज॒नय॑त्सुरेताः॑।
 वि॒श्वा रू॒पाणि॑ प्रति॒ मुञ्च॑ते क॒विः प्रा॑सा॒वीद्भ॒द्रं द्वि॒पदे॑ चतु॒ष्पदे॑।
 वि॒ नाक॑म॒ख्यत्स॒विता॒ वरे॑ण्योऽनु॒ प्रया॑ण॒मुष॒सो वि॒ रा॑जति।
 नक्तो॑षासा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे धा॒पये॑ते शिशु॒मेक॑ समी॒ची।
 द्यावा॑ क्षामा॒ रुक्मः॑ [41]

अ॒न्तर्वि॑ भा॒ति दे॒वा अ॒ग्निं धा॑रय॒न्द्रवि॑णो॒दाः। सु॒पर्णो॑ऽसि
 ग॒रुत्मा॑न्नि॒वृत्ते॒ शिरो॑ गाय॒त्रं चक्षुः॑ स्तोमं॑ आ॒त्मा सामं॑
 ते त॒नूर्वा॑मदे॒व्यम्ब॑ह॒द्रथ॑न्तरे॒ पक्षौ॑ य॒ज्ञाय॑ज्ञि॒यम्पु॑च्छं
 छन्दा॑स्य॒ङ्गानि॑ धि॒ष्णि॒याः श॒फा यजू॑षि॒ नाम॑।
 सु॒पर्णो॑ऽसि ग॒रुत्मा॑न्दि॒वं गच्छ॑ सु॒वः पत॑॥ [42]

पूरुषत्वतां यजतन्ते अन्यथ्सहन्ते चनोहितोऽष्टौ च॥11॥

अग्ने॒ यं य॒ज्ञमध्व॑रं वि॒श्वतः॑ परि॒भूरसि॑। स इ॒द्वेवेषु॑
गच्छ॑ति। सोम॒ यास्ते॑ मयो॒भुव॑ ऊ॒तयः॑ सन्ति॑ दा॒शुषे॑।
ताभि॑र्नोऽवि॒ता भ॑व। अ॒ग्निर्मूर्धा॑ भुवः॑। त्वं नः॑ सोम॒ या
ते॒ धामा॑नि। तत्स॑वि॒तुर्वरे॑ण्य॒म्भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि। धियो॒
यो नः॑ प्रचो॒दया॑त्। अचि॑त्ती॒ यच्च॑कृ॒मा दैव्ये॒ जने॑ दी॒नैर्दक्षेः॑
प्रभू॑ती पू॒रुष॒त्वता॑। [43]

दे॒वेषु॑ च सवि॒त॒र्मानु॑षेषु च॒ त्वं नो॒ अत्र॑ सुव॒ताद॒नाग॑सः।
चो॒दयि॑त्री सूनृ॒तानां॑ चे॒तन्ती॑ सुमती॒नाम्। य॒ज्ञं द॑धे॒ सर॑स्वती।
पावी॑रवी क॒न्या चि॒त्रायुः॑ सर॑स्वती वी॒रप॑त्नी॒ धियं॑ धात्।
ग्राभि॑रच्छि॒द्रं श॒रणं स॒जोषां॑ दुरा॒धर्षं॑ गृण॒ते शर्म॑ य॒सत्।
पू॒षा गा अ॒न्वे॑तु नः॑ पू॒षा र॑क्ष॒त्वर्व॑तः। पू॒षा वाज॑ं स॒नोतु॑
नः। शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्यत् [44]

विषु॑रूपे अ॒ह॒नी द्यौरि॑वासि। वि॒श्वा हि मा॒या
अ॒व॑सि स्वधा॒वो भ॒द्रा ते॑ पू॒षन्नि॑ह रा॒तिर॑स्तु। ते॑ऽव॒र्धन्त॑
स्वत॑वसो म॒हित्व॑ना नाकं॑ त॒स्थुरु॒रु च॑क्रिरे॒ सदः॑।
विष्णु॑र्य॒द्धाव॒द्वृष॑ण॒म्मद॑च्युतं वयो॒ न सी॑द॒न्नधि॑ ब॒र्हिषि॑ प्रि॒ये।

प्र चित्रमूर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतवसे भरध्वम्। ये
सहांसि सहसा सहन्ते [45]

रेजन्ते अग्ने पृथिवी मुखेभ्यः। विश्वे देवा विश्वे देवाः।
द्यावा नः पृथिवी इमं सिध्मद्य दिविस्पृशम्। यज्ञं देवेषु
यच्छताम्। प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिर्गीर्भिः कृणुध्वं सदाने
ऋतस्य। आ नो द्यावापृथिवी दैव्येन जनेन यातम्महि
वां वरूथम्। अग्निं स्तोमेन बोधय समिधानो अमर्त्यम्।
हव्या देवेषु नो दधत्। स हव्यवाडमर्त्य उशिग्दूतश्चनोहितः।
अग्निर्धिया समृण्वति। शं नो भवन्तु वाजेवाजे॥ [46]

विष्णोः क्रमोऽसि दिवस्पृशन्पतेऽपेतं समित्य्यौ जाता मा नो हिंसीद्ववाऽस्यादित्यङ्गभूमिन्द्राग्नी रोचनेकांशः॥11॥

विष्णोरस्मिन् हव्येति त्वाऽहं धीतिभिर्होत्रां अष्टाचत्वारिंशत्॥48॥ विष्णोः क्रमोऽसि स त्वन्नां अग्ने॥ हरिः ओम्॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

॥ हरिः ओम्॥ तैत्तिरीयसंहिता चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>